

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณภาพของสารสนเทศจากการประเมินตนเองของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพของสารสนเทศจากการประเมินตนเองของโรงเรียนในด้านความตรงตามสภาพปัจจุบันและความครอบคลุมของสารสนเทศที่ได้ และศึกษาถึงลักษณะของความลำเอียงและแหล่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาความลำเอียงในการประเมินตนเอง/รายงานตนเองของโรงเรียน ตลอดจนศึกษาติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนอันเนื่องมาจากการประเมินตนเองของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2538

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการศึกษาโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 4 โรงเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นวิธีการหลักควบคู่กับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 คน และผู้ให้ข้อมูลเสริมจำนวนทั้งสิ้น 39 คน และได้ใช้แบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของสารสนเทศด้านความตรงตามสภาพปัจจุบัน

ผลของการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินการประเมินมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองของโรงเรียน ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาคุณภาพของสารสนเทศในด้านความตรงตามสภาพปัจจุบัน โดยการหาค่าร้อยละของจำนวนตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกันระหว่างผลจากการประเมินตนเองของโรงเรียนกับผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จากจำนวนตัวบ่งชี้ทั้งสิ้น 58 ตัวบ่งชี้ พบว่า สารสนเทศที่ได้มีความตรงต่ำ (ความสอดคล้องของจำนวนตัวบ่งชี้ระหว่างผลจากการประเมินตนเองของโรงเรียนกับผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าระหว่างร้อยละ 19.0 ถึง 39.7)

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องในการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ระหว่างผลจากการประเมินตนเองของโรงเรียนกับผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำแนกตามลักษณะภาระงานหลักของโรงเรียน 6 งาน พบว่า การประเมินของโรงเรียนศรีมาลาดำเนินงานอาคารสถานที่สอดคล้องกับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทุกตัวบ่งชี้ (ความสอดคล้องของผลการประเมินมีค่าร้อยละ 100.0) และรองลงมาเป็นการประเมินของโรงเรียนพันวษาด้านงานธุรการและการเงิน โดยมีค่าความสอดคล้องของผลการประเมินร้อยละ 81.8

งานที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประเมินแล้วไม่มีความสอดคล้องกับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทุกตัวบ่งชี้ คือ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีผลการประเมินไม่สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญด้านงานอาคารสถานที่ทุกตัวบ่งชี้

ส่วนความครอบคลุมของข้อมูล ที่โรงเรียนนำมาใช้ตัดสินระดับคุณภาพในการประเมินมาตรฐานโรงเรียนนั้น พบว่า ข้อมูลที่นำมาใช้ตัดสินระดับคุณภาพนั้น เป็นข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมลักษณะของข้อมูลทั้งหมด เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่คุณภาพ

2. ลักษณะของความลำเอียงในการประเมินตนเองของโรงเรียน พบว่า มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของความลำเอียงในทิศทางบวกหรือกรณีที่ประเมินสูงกว่าความเป็นจริง และลักษณะของความลำเอียงในทิศทางลบหรือกรณีที่ประเมินต่ำกว่าความเป็นจริง โดยการประเมินที่สูงกว่าความเป็นจริงนั้นเกิดจากการที่ผู้ประเมินคาดหวังว่าผลการประเมินควรมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าครั้งก่อน ส่งผลให้การประเมินในครั้งต่อ ๆ มามีแนวโน้มที่สูงขึ้น หรือเกิดจากกรณีที่ผู้ประเมินมีความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนมีมาตรฐานในงานต่าง ๆ สูง อันเนื่องจากความมีชื่อเสียงของโรงเรียน กอปรกับการเปรียบเทียบลักษณะของโรงเรียนกับโรงเรียนอื่น ๆ

ส่วนการประเมินที่ต่ำกว่าความเป็นจริงนั้นเกิดขึ้นในกรณีที่โรงเรียนคาดหวังว่าผลจากการประเมินมีส่วนสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณ โดยโรงเรียนที่ยังไม่ได้มาตรฐานจะได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษามากกว่าโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน ทำให้ผลการประเมินมาตรฐานของโรงเรียนต่ำกว่าความเป็นจริง

จากการศึกษา ชี้ให้เห็นว่า แหล่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาความลำเอียงในการประเมินตนเองของโรงเรียนประกอบด้วย 1) ผู้ประเมิน เป็นแหล่งที่ทำให้เกิดความลำเอียงในการประเมิน โดยขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการประเมินของผู้ประเมิน และประสบการณ์ของผู้ประเมิน ซึ่งพบว่าจุดมุ่งหมายในการประเมินของผู้ประเมินโรงเรียนที่มองว่าผลการประเมินนั้นเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณที่โรงเรียนจะได้รับ โรงเรียนจะเบี่ยงเบนให้ผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนต่ำเพื่อที่

จะได้รับงบประมาณมาก ส่วนประสบการณ์ของผู้ประเมินทำให้ผลการประเมินได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ของผู้ประเมินโดยการเปรียบเทียบสภาพโรงเรียนของตนเองกับโรงเรียนอื่น ๆ ทำให้ผลการประเมินมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น 2) กระบวนการประเมินมาตรฐานของโรงเรียน ซึ่งพบว่าโรงเรียนที่ศึกษาไม่ได้มีการดำเนินการประเมินมาตรฐานของโรงเรียนตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้อย่างครบถ้วน ในแง่ของการกำหนดตัวผู้ประเมิน กระบวนการเก็บข้อมูล และการตัดสินผลการประเมินของโรงเรียน ทำให้เกิดปัญหาความลำเอียงในการประเมินตนเองของโรงเรียน 3) ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการประเมิน โดยการใช้อำนาจของผู้บริหารทำให้ผลการประเมินเบี่ยงเบนไปจากสภาพความเป็นจริง

3. การศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน พบว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงพัฒนางานให้ได้มาตรฐาน โดยอาจสังเกตได้อย่างชัดเจนจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ จากผลการประเมินตนเองของโรงเรียน แต่บางกรณีอาจมีการพัฒนาหรือปรับปรุงงานที่ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมักเป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเล็ก ๆ น้อย ๆ นอกเหนือจากการที่โรงเรียนได้พัฒนาและปรับปรุงงานแล้ว การประเมินตนเองของโรงเรียนยังทำให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้แนวทางในการพัฒนาตนเอง พัฒนาโรงเรียนเพื่อให้ได้เป็นโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน หรือให้ได้มาตรฐานในระดับที่ดียิ่งขึ้น และทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นระบบมากขึ้น มีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาคุณภาพของสารสนเทศจากการประเมินตนเองของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. ความตรงตามสภาพปัจจุบันและความครอบคลุมของข้อมูล

ผลจากการศึกษาคุณภาพของสารสนเทศจากการประเมินตนเองของโรงเรียนด้านความตรงตามสภาพปัจจุบัน โดยการหาความสอดคล้องระหว่างคะแนนที่โรงเรียนประเมินตนเองกับคะแนนที่ประเมินโดยนักประเมินภายนอกผู้เชี่ยวชาญ จากจำนวนตัวบ่งชี้ทั้งสิ้น 58 ตัวบ่งชี้พบว่า มีความสอดคล้องกันต่ำ (ความสอดคล้องของจำนวนตัวบ่งชี้ระหว่างผลจากการประเมิน

ตนเองของโรงเรียนกับผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าระหว่างร้อยละ 19.0 ถึง 39.7) ดังนั้น สารสนเทศจากการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ศึกษาจึงถือได้ว่ามีความถูกต้องยังไม่เป็นที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคุณภาพของสารสนเทศจากการประเมินตนเองของโรงเรียน แยกตามภาระงานหลักของโรงเรียน พบว่า การประเมินของโรงเรียนศรีมาลาดำเนินงานอาคารสถานที่สอดคล้องกับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทุกตัวบ่งชี้ (ความสอดคล้องของผลการประเมิน มีค่าร้อยละ 100.0) และรองลงมาเป็นการประเมินของโรงเรียนพันวษาด้านงานธุรการและการเงิน โดยมีค่าความสอดคล้องของผลการประเมินร้อยละ 81.8 การที่ผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนศรีมาลาสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญทุกตัวบ่งชี้ อาจเป็นเพราะ ผู้ประเมินทำงานอยู่ที่โรงเรียนนี้มานานและลักษณะอาคารสถานที่สามารถสังเกตได้ง่าย ผู้ประเมินมาตรฐานโรงเรียนศรีมาลาจึงประเมินไปตามสภาพที่ปรากฏโดยไม่มีปัจจัยใด ๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อผลการประเมิน ส่วนงานด้านธุรการนั้นเป็นงานที่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบมาตรวจสอบเป็นประจำอยู่แล้ว ผู้ประเมินของโรงเรียนพันวษาจึงประเมินใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

ในด้านความครอบคลุมของข้อมูลที่โรงเรียนนำมาใช้ในการพิจารณาตัดสินให้ระดับคุณภาพนั้น จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่ผู้ประเมินนำมาใช้ในการตัดสินระดับคุณภาพเป็นข้อมูลที่เกิดจากการใช้ประสบการณ์ส่วนตัว ความคุ้นเคย และการคาดเดาของผู้ประเมินเองในการตัดสิน ส่งผลให้เกิดความแตกต่างในการตัดสินให้ระดับคุณภาพ เนื่องจากการรับรู้ในบางจุดของผู้ประเมินแตกต่างกัน นอกจากนี้แล้วบุคลิกภาพในการตัดสินใจของผู้ประเมินก็ยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลการตัดสินระดับคุณภาพต่างกัน ซึ่งตามทฤษฎีบุคลิกภาพของคาร์ล จุง ได้ระบุลักษณะทางจิตวิทยา 4 ลักษณะซึ่งเป็นรากฐานสำหรับตัวแบบในการตัดสินใจ ได้แก่ ใช้ความคิด (Thinking) ใช้ความรู้สึก (Feeling) ใช้การรับรู้ (Sensing) และ ใช้สัญชาตญาณ (Intuition) โดยที่ลักษณะใช้ความคิดอยู่คนละปลายของความต่อเนื่องกับลักษณะใช้ความรู้สึก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการจัดการกับข้อเท็จจริงภายนอกเมื่อทำการตัดสินใจ ส่วนลักษณะใช้การรับรู้ก็อยู่คนละปลายของความต่อเนื่องกับลักษณะใช้สัญชาตญาณแทนมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลที่เป็นไปในทางใดทางหนึ่งมากกว่า ตามทฤษฎีจิตวิทยาของจุง แต่ละบุคคลจะมีลักษณะเด่นดังกล่าวในตนเพียง 1 ใน 4 ลักษณะ และมีลักษณะอื่นอีกเพียง 1 ลักษณะที่สนับสนุนลักษณะเด่นนั้น (วีระสุภาภิกข , 2539) จากลักษณะบุคลิกภาพในการตัดสินใจที่แตกต่างกันนี้ ทำให้การเลือกข้อมูลที่นำมาตัดสินให้ระดับคุณภาพของผู้ประเมินแตกต่างกัน กอปรกับการประเมินตนเองของโรงเรียนไม่ได้มีกระบวนการในการเก็บรวบรวมที่มีคุณภาพ (แหล่งข้อมูล วิธีเก็บข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้

เก็บข้อมูล) จึงไม่สามารถกล่าวได้ว่าข้อมูลที่นำมาตัดสินระดับคุณภาพนั้นมีความครอบคลุม ลักษณะของข้อมูลโดยรวม

2. ลักษณะของความลำเอียง

ลักษณะของความลำเอียงที่เกิดขึ้นในการประเมินตนเองของโรงเรียนนั้นมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของความลำเอียงในทางบวกและลักษณะของความลำเอียงในทางลบ ซึ่งลักษณะของความลำเอียงในทางบวกจะเกิดขึ้นจากความต้องการของโรงเรียน ที่ต้องการให้ผลการประเมินมีแนวโน้มดีขึ้นกว่าการประเมินในครั้งก่อน ตามแนวคิดที่ว่า การประเมินตนเองจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ หรืออาจเกิดจากการเปรียบเทียบลักษณะโรงเรียนของตนเองกับโรงเรียนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rothman , Klein and Weinstein (1996) ที่ว่าการรับรู้ของผู้ประเมินมีอิทธิพลต่อการประมาณค่าของผู้ประเมิน โดยที่ผู้ประเมินจะพยายามรักษาสถานภาพของตนให้ดีกว่าค่าเฉลี่ย

ส่วนลักษณะของความลำเอียงในทางลบ จะเกิดขึ้นในกรณีที่โรงเรียนเล็งเห็นว่า ผลการประเมินมีความเกี่ยวข้องกับการได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน ทำให้ผลการประเมิน / การรายงาน ออกมาต่ำกว่าความเป็นจริง ตรงกับการศึกษาของ Trusheim (1994) ที่ชี้ให้เห็นว่าการรายงานตนเองของนักศึกษาเกี่ยวกับปริมาณเงินที่ได้รับ การช่วยเหลือจะต่ำกว่าความเป็นจริง

เมื่อพิจารณาจากลักษณะของตัวบ่งชี้โดยจำแนกเป็น ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยในการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่เป็นกระบวนการในการจัดการศึกษา และตัวบ่งชี้ที่เป็นผลผลิตทางการศึกษา พบว่า ความลำเอียงที่เกิดขึ้นในตัวบ่งชี้ที่เป็นกระบวนการในการจัดการศึกษามีมากกว่าในตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่เป็นผลผลิตทางการศึกษา และไม่มีความคงเส้นคงวา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของกระบวนการในการจัดการศึกษาเป็นข้อมูลที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสังเกต การรับรู้ของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนกับบุคคลภายนอกที่ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ จึงต่างกัน ทำให้ผลการประเมินของโรงเรียนกับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแตกต่างกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความลำเอียงในการประเมินตนเองของโรงเรียนสรี้อยฟ้าเป็นความลำเอียงทางบวกทั้งหมด ซึ่งอาจเนื่องมาจากการรับรู้ของผู้ประเมินเกี่ยวกับความมีชื่อเสียงของโรงเรียนที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปทำให้การประเมินมีลักษณะสูงกว่าความเป็นจริง

3. แหล่งที่เกี่ยวข้องกับความลำเอียงในการประเมินตนเองของโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่า แหล่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความลำเอียงในการประเมินตนเองของโรงเรียน ได้แก่ 1) ผู้ประเมิน 2) กระบวนการประเมินมาตรฐานของโรงเรียน และ 3) ผู้บริหารโรงเรียน แหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับโมเดลปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการประเมิน อันได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านการเมือง (ศิริชัย กาญจนวาสี , 2537)

4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนอันเนื่องมาจากการประเมินตนเองของโรงเรียน

การประเมินตนเองของโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงพัฒนางานให้ได้มาตรฐานขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สมคิด พรหมจ้อย (2535) ที่พบว่า การใช้ระบบการประเมินตนเองทำให้ผลการปฏิบัติงานตามภารกิจเพิ่มขึ้นจากเดิม นอกจากนี้การประเมินตนเองของโรงเรียนยังทำให้เกิดการเรียนรู้ภายในองค์กร ตรงกับที่ Calder (1994) ระบุว่า การประเมินตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบ Deutero learning โดยการนำประสบการณ์ที่ผ่านมา ระบุจุดเด่นจุดด้อยและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนำมาเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนาองค์กรต่อไป

อย่างไรก็ตาม พบว่ามีบางโรงเรียนที่การประเมินมาตรฐานโรงเรียนโดยใช้รูปแบบของการประเมินตนเองไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนางาน รวมไปถึงการเรียนรู้ภายในองค์กร ซึ่งอาจเนื่องมาจากขาดการรับรู้และการเห็นความสำคัญของการประเมินตนเอง และที่สำคัญยิ่ง คือ การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งถือเป็นตัวจักรสำคัญในอันที่จะพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ในการประเมินตนเองของโรงเรียนยังเป็นกิจกรรมที่ถูกสั่งให้ทำจากหน่วยงานเบื้องบน ซึ่ง Furumark (1980) ได้เสนอว่าการประเมินตนเองนั้นควรที่จะเกิดจากความต้องการของหน่วยงานนั่นเองจึงทำให้การประเมินตนเองของโรงเรียนไม่ได้ก่อให้เกิดผลอันพึงปรารถนา

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลจากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า คุณภาพของสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นที่ยอมรับได้ว่ามีความถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร ผลจากการประเมินตนเองของโรงเรียนมีความลำเอียง (Bias) เกิดขึ้นจากแหล่งที่เกี่ยวข้องหลายแหล่ง ดังนั้นในการนำผลการประเมินตนเองของโรงเรียนไปใช้เพื่อประกอบการวางแผน กำหนด

นโยบาย หรือการตัดสินใจต่าง ๆ จึงควรคำนึงถึงประเด็นความถูกต้องของสารสนเทศที่ได้รับด้วยว่าจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการวางแผน หรือกำหนดนโยบาย มากน้อยเพียงใด

หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคาดหวังให้ผลการประเมินของโรงเรียนมีความถูกต้องมากขึ้น ควรมีการปรับกระบวนการในการดำเนินการประเมินให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกโรงเรียน และให้ผู้ประเมินทุกฝ่ายมีมุมมองหรือแนวคิดในการประเมินเน้นเพื่อการพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ

2. เนื่องจากผลการประเมินได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดความลำเอียงในการประเมิน ดังนั้น จึงควรมีการป้องกันเพื่อไม่ให้ปัจจัยจากภายนอกเข้ามามีอิทธิพลหรือลดอิทธิพลลงสำหรับการประเมินตนเองของโรงเรียนทั้งปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านการเมือง

3. ในประเด็นของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนนั้น แม้ว่าในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงและพัฒนางานต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาตรฐานในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนเกิดการเรียนรู้ของบุคลากรภายในโรงเรียนที่จะพัฒนาตนเองและสถาบันแล้ว แต่ก็ยังพบว่ายังมีโรงเรียนบางส่วนที่การประเมินมาตรฐานโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาขั้นนั้นไม่มีผลในการพัฒนาหรือปรับปรุงงานภายในโรงเรียน ดังนั้น เพื่อให้การประเมินตนเองของโรงเรียนเกิดประโยชน์สูงสุด หน่วยงานเบื้องบนจึงควรมีการชี้แจงและแนะนำ ตลอดจนสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรภายในโรงเรียนว่าการประเมินมาตรฐานโรงเรียนนั้นมีเจตนารมณ์เพื่อให้โรงเรียนได้รู้สถานภาพของตนเอง อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนได้ตรงจุด และควรมีการติดตามผลจากการรายงานผลการประเมินของโรงเรียนว่าได้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงงานต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับผลการประเมินเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้การรายงานผลการประเมินเป็นไปด้วยความถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการทดสอบตัวแปรที่เป็นแหล่งทำให้เกิดความลำเอียงในการประเมินตนเองของโรงเรียน เพื่อจะได้นำมาใช้ในการป้องกันมิให้เกิดความลำเอียงในการประเมินดังกล่าว และควรมีการศึกษาถึงคุณภาพของสารสนเทศจากการประเมินตนเองในองค์กรอื่น ๆ ว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องเน

การประเมิน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มคุณภาพของสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินสถาบัน

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ผลการประเมินของผู้ประเมินภายนอก และผู้ประเมินภายในต่างกัน เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับให้สารสนเทศที่ได้จากผู้ประเมินทั้งสองลักษณะมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น